

**İSTANBUL'UN
YENİ BANLİYÖSÜ
NEREDE KURULUYOR?**

**"PERAKENDE
SATIŞLARA
YÖNELECEĞİZ"**

BERK ÇAĞDAŞ / RENAULT MAİS

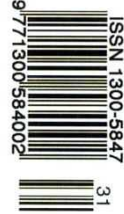
**ALMANYA KRİZİ
HANGİ HİSSELERİ
ETKİLER?**

BORSA

Ekonomist

30 Temmuz - 05 Ağustos 2017 Yıl 27 152273 Sayı 2017/31 6₺

K.K.T.C. fiyatı 7,5₺

ekonomist.com.tr [@ekonomistdergi](https://twitter.com/ekonomistdergi) [f EkonomistDergisi](https://www.facebook.com/EkonomistDergisi)

Piyasanın pusulası

**DÖVİZ, FAİZ,
ALTIN VE BORSADA
YIL SONU
TAHMİNLERİ**

**10 FİNANSCİ CEO'DAN
YILIN İKİNCİ YARISI İÇİN
YATIRIM ÖNERİLERİ**

**MERKEZ BANKALARININ
KARARLARI SONRASINDA
PORTFÖYLER NASIL DEĞİŞTİ?**

SÖYLEŞİ **ÖZLEM BAY YILMAZ**
obay@ekonomist.com.tr

“Türkiye doğalgazda ‘hub’ haline gelebilir”

ABD’nin eski başkanı Obama’nın enerji danışmanlarından Carmine Difiglio, bir süre önce Sabancı Üniversitesi İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi’nin (IICEC) direktörlüğüne getirilmişti. Halihazırda Türkiye’ye ulaşan birkaç tedarik yoluna Doğu Akdeniz gazının da katılabileceğini anlatan Difiglio, bunun da Türkiye’nin bir doğalgaz hub’ı olmasını cazip hale getireceğini söylüyor.

2010 yılında kurulan Sabancı Üniversitesi İstanbul Uluslararası Enerji ve İklim Merkezi (IICEC), enerji ve iklim alanında objektif, üstün nitelikli ekonomik ve politik çalışmalar yapmayı amaçlayan, gelecek odaklı, bağımsız bir araştırma ve politika merkezi. Bölge ve dünya için sürdürülebilir enerjinin geleceğine yönelik çözümlerin geliştirilmesine yardımcı olmayı hedefleyen IICEC, Enerjisa ve Eren Holding gibi Türkiye’nin önde gelen enerji şirketlerinin destekleriyle finanse ediliyor. Merkezin direktörlüğünü ise ABD’nin eski başkanı Obama’nın enerji danışmanlarından Prof. Dr. Carmine Difiglio yürütüyor. Bu göreve birkaç ay önce gelen Difiglio ile bugünlerde yeniden alevlenen küresel iklim tartışmalarından Türkiye’nin enerji görünümüne kadar pek çok konuyu konuştuk.

IICEC direktörü olarak Türkiye’nin enerji görünümünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye’nin enerji karışımını çeşitlendirmeye, yenilenebilir enerji kaynaklarını artırmaya, enerji verimliliğini yükseltmeye ve enerji ithalatı kaynaklarını çeşitlendirmeye yönelik enerji stratejisi sağlam bir gelecek vaat ediyor.

Türkiye’de enerji alanında gördüğünüz fırsatlar neler?

Eşsiz bir coğrafyaya sahip olan Türkiye; Rusya, Hazar ve Ortadoğu hidrokarbonlarını Avrupa’ya taşıyor. Gaz depolama ve ilgili altyapıya yeterli yatırım yapıldığı takdirde, doğalgaz için bölgesel fiyatlandırma merkezi haline gelebilir. Bir doğalgaz merkezinin en önemli koşullarından biri, birçok tedarikçi ve tüketicinin ulaşabileceği nitelikte olması. Türkiye bu anlamda

biçilmiş kaftan. Enerji Bakanı Berat Albayrak’ın İsrail ile Türkiye arasındaki bir boru hattı projesini gündeme getirmek için başlattığı yeni girişimler, halihazırda Türkiye’ye ulaşan birkaç tedarik yoluna Doğu Akdeniz gazını da katabilir. Bu da Türkiye’nin bir doğalgaz hub’ı olmasını daha da cazip hale getirebilir.

Fakat Türkiye son dönemde enerjide yeterince yabancı yatırımcı çekemiyor.

Merkez Bankası’nın doğrudan yatırım verileri, 2008 küresel finansal çöküşünün ardından yatırımların önemli derecede azaldığını, 2009’da en düşük seviyesine indiğini ve daha sonrasında ise değişken bir seyir izlediğini gösteriyor. 2016 yılında doğrudan yabancı yatırımda düşüş yaşanırken, 2017 Nisan ayında 785 milyon dolarlık artış eğilimi görülüyor. Dolayısıyla Türkiye’nin yabancı yatırım çekemediği fikrini kabul etmiyorum. Temel yapı taşları hala çok güçlü. Sağlam bir işgücü, mükemmel altyapı, cazip bir yatırım ortamı ve büyük bir iç pazar var.

Enerji bağımsızlığı ABD yönetimlerinin gündem maddelerinin başında yer alıyor. Trump da seçim kampanyası boyunca buna vurgu yaptı. ABD kısa sürede tam enerji bağımsızlığına kavuşacak mı?

1973 ve 1979 yıllarındaki petrol fiyat şokları dünya çapında ekonomik büyümeyi çöktürdü ve OECD ülkelerinin ekonomilerinin gerilemesine neden

“UMUT VAAT EDEN PROJELERİMİZ VAR”

Karaköy’deki IICEC ofisinde akademik personelin araştırmalarını yapmasının yanı sıra Sabancı Üniversitesi kampüsünde ortak projeler üretme gayreti içinde olduklarını dile getiren Carmine Difiglio, şunları anlatıyor: “Umut vaat eden projelerden birisi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi ile yürüttüğümüz katı oksit yakıt (SOFC) pilleri üzerine derinlemesine bir politika raporu. Bu teknoloji doğalgazı elektriğe dönüştürüyor. Teknolojik gelişmelerle birlikte SOFC pilleri bize sınıra yakın CO2 emisyonlu rekabet gücü yüksek elektrik sağlayabilir. Sabancı Üniversitesi’nin yüksek sıcaklık malzemeleriyle ilgili bir araştırması daha ucuz SOFC üretmeye yardımcı oluyor. Çalışmamız bu teknolojinin temiz enerjinin geleceğinde neden önemli bir unsur olabileceğini ve bunu gerçekleştirmek için neler yapılması gerektiğini açıklayacak. Enerji piyasalarındaki gelişmeleri içeren IICEC Enerji Piyasası Bülteni’ni de yayınlıyoruz.”

oldu. ABD'deki petrol kıtlığı, enerji krizini en yüksek politik öncelik haline getirdi. Bunun karşı hamlesi ise ABD enerji bağımsızlığı için gayret etmekte. Yani ABD artık özellikle Ortadoğu'dan enerji ithal etmeyecekti. 40 yıl sonra, kaya petrolü üretimiyle ABD bugün bir petrol ihracatçısı ve petrolü Latin Amerika ve Kanada'dan ithal ediyor. Özellikle doğalgaz ve biyoyakıt üretimini göz önüne aldığımızda, temel amaçlar için net petrol ithalatı yapmaya devam etmekle birlikte, ABD halihazırda enerji bağımsızlığına kavuştu. Fakat yine de, başka bir petrol fiyat şoku gerçekleştiğinde, bütün dünya ekonomisiyle beraber ABD ekonomisi de büyük oranda zarar görür.

Her ne kadar petrol ithalatı büyük oranda düşse de, ABD ekonomisinin petrol fiyatlarındaki ani bir yükselişe karşı savunmasız kalacağını gösteren yeni bir makale yayınladım. Dolayısıyla, ABD veya herhangi bir sanayileşmiş

ülkenin enerji bağımsızlığına kavuşacağına inanmıyorum.

Enerji güvenliğinde nasıl bir tablo söz konusu?

Petrol fiyatları küresel piyasalarda belirlenir. Petrol fiyatındaki artışlar, büyük bir petrol üreticisi olsa bile sanayileşmiş herhangi bir ekonomiyi sektöre uğratabilir. Bu nedenle yeterli kadar acil durum petrol rezervlerini korumak sanayileşmiş ekonomilerde petrol güvenliğini sağlamanın en iyi yolu. Enerji güvenliği artık sadece bir petrol arzı sorunu değil. Ulusal elektrik şebekeleri siber saldırılara ve doğal felaketlere karşı savunmasız. Uzun bir elektrik enerjisi kaybı, kaybedilen petrol arzından çok daha şiddetli bir enerji güvenlik krizine neden olur. Ekonomilerimiz doğalgaza daha bağımlı. ABD, diğer pek çok ülkenin sahip olduğu doğalgaz güvenlik risklerine sahip değilken, diğer ülkeler gibi elektrik tedarik sistemini siber saldırılara ve

diğer tehditlere karşı daha güvenli hale getirmek için yeterince yol kat etmedi.

Trump sizce neden iklim değişikliği sözleşmesinden çekilmek istiyor? Bunun arka planı nedir?

Öncelikle belirtmek isterim ki ABD yönetimini temsil etmiyorum. Sadece kararın arkasında olabilecek faktörler hakkında yorumda bulunabilirim. Bununla birlikte, göze çarpan bazı hususlar var. Paris Anlaşması'ndan çekilmek, bir Trump kampanyası vadediydi. Paris Anlaşması'nda üzerinde mutabakata varılan ABD emisyon azaltma taahhütlerini yerine getirmek için gerekli yasal düzenlemeler çıkmazsa, Çevre Koruma Ajansı'na (EPA) karşı geleceğe yönelik dava açma ihtimalleri de olabilir. Temiz Hava Kanunu'nu uygulamak için EPA'ya sıklıkla dava açılır ve genelde başarılı sonuçlanır. Mahkemelerin Paris Anlaşması'nı EPA üzerinde yasal bir zorunluluk olarak görüp görmeyeceği bir spekülasyon meselesi. Ancak bu olasılık hükümet için bir endişe kaynağı olabilir. ABD'nin Paris Anlaşması'ndan çekilmesinin ABD sera gazı emisyonlarındaki düşüş eğilimini tersine çevireceğine inanmıyorum.

Neden inanmıyorsunuz?

ABD eyaletlerinin çoğunun enerji sektörlerinde yenilenebilir enerjiyi artırmak için güçlü koşulları var. Yenilenebilir enerji her geçen yıl daha rekabetçi oluyor ve enerji sektöründe akıllı bir yatırım haline geliyor. Ulaşım sektörüne baktığımızda, ABD'li otomobil üreticileri, yeni araçları daha verimli bir şekilde yakıt tasarrufu sağlaması için değiştirmeyeceklerini belirttiler. Bunlar rekabetçi bir küresel pazarın parçası ve yakıt tasarrufunda diğer gelişmekte olan otomotiv teknolojilerinde geride kalma niyetinde değiller. Temiz enerji teknolojisinin maliyetini düşürmek, özellikle enerji ve sanayi sektörlerinde olmak üzere, felaket niteliğindeki iklim değişikliğini önlemenin en iyi stratejisi. Maliyet verimliliği tüketiciler için de önemli. Büyük olasılıkla en iyi enerji verimliliği sağlayan nihai kullanım ekonomisini elde etmek için devlet müdahalesine sürekli ihtiyacımız olacak.